

EXTINDEREA FONDULUI FORESTIER AL REPUBLICII MOLDOVA ÎN PERIOADA SOVIETICĂ (1945-1990)

BOAGHIE Dionisie ORCID: 0000-0001-8790-5205

Parcul Național Orhei

Abstract: According to the historical data, the territory where our country is situated now, just two centuries ago, had been under forests more than 30 %. Until the beginning of the 20s of the XX century the evolution of their surface continued to decrease. Thus, during 1812 – 1918 the surface under forestry vegetation decreased twice. This process was truly stopped just once, during the nationalization of the majority of forests from the former historical province Basarabia. The growth of the surfaces covered by forests started during the postwar period, after the year 1945, when in the view of the respective aims tens of thousand ha of degraded lands were allocated.

Nowadays, when the afforested area of the Republic of Moldova is just 10,7%, when the process of intensified soil erosion and soil sliding, of unfavorable change of hydrologic regime, which are registered now, and in the result of further aridisation of the environmental conditions, forests represent the most important element in the process of ecological equilibrium ensurance in this geographical area. Thus, the problem of conservation and sustainable development of the existing forests, as well as the extension of the areas under forests through the afforestation of the new areas which are not any more good for agricultural utilization, according to all this things it became problem at the national level.

After the year 1950 the afforested area of the Republic of Moldova began to grow rapidly. During this period forest regeneration was achieved mostly in an artificial way, from the other side through the application of the clean cutting in the forestry fund, lot cleaning, integrated preparation of the soil and saplings plantation or direct sowings, and from the other side creation of the forestry cultures on the unpractical land for agriculture, which were taken from collective agricultural units or state agricultural units.

INTRODUCERE

Pădurile constituie o inestimabilă sursă de cele mai diverse beneficii. Pe lângă aportul direct la economia națională prin valorificarea produselor lemnoase și nelemnoase, pădurile constituie un factor de primă importanță în menținerea echilibrului ecologic. Este notorie contribuția pădurilor la stabilizarea continuă a pânzei freatice, menținerea resurselor acvatice, a echilibrului dioxidului de carbon, azotului, fosforului, la emisia oxigenului, etc. Pădurile au o pondere semnificativă și la diminuarea proceselor de eroziune a solurilor și a alunecărilor de teren. În

condițiile Republicii Moldova, cu alternanțe semnificative de temperaturi, secete frecvente, deficit de apă, suprafețe importante cu terenuri accidentale, expuse la alunecări și cu diminuarea fertilității solurilor de până la 40-50 % prin intensificarea proceselor de eroziune, rolul protector al pădurilor capătă o importanță vitală.

În cadrul spațiului geografic dintre fluviul Nistru și râul Prut, astăzi Republica Moldova în mare parte, evoluția societății umane a avut ca bază dezvoltarea sectorului agrar și păstoritul. Anume acest fapt explică reducerea considerabilă a suprafețelor împădurite ale acestui teritoriu pe parcursul ultimelor trei secole. Evident, că distrugerea pădurilor a avut loc și din motivul subestimării rolului pădurii atât ca sursă de produse lemnoase și nelemnoase, cât și ca factor decisiv în asigurarea unui mediu favorabil dezvoltării societății umane.

Retragerea hotarelor pădurii a fost mai activă la șes, unde pășunatul și agricultura au acționat succesiv, iar specia care a înregistrat cele mai mari prejudicii atât cantitativ, cât și calitativ, a fost stejarul. Astfel, pădurile specifice silvostepii au dispărut ori sau restrâns ca suprafață, iar cauza primordială a degradării fondului forestier o constituie impactul antropic (Rădulescu M., 1995). În momentul de față nu le mai este permis agricultorilor și silvicultorilor să privească nepăsători cum secetele, vânturile, furtunile și alte adversități de natură climatică dijmuesc recoltele agricole, aduc pagube economiei țării și ne viciază mediul de viață. Trebuie să se treacă neîntârziat și cu toate forțele la replantarea suprafețelor ce mai sunt posibile în restul teritoriului (Giurgiu V., 1995) în așa fel, încât agricultura să devină silvo-agricultură, adică agricultură cu ajutorul pădurilor (Rubțov Șt., 1947).

UNELE DATE PRIVIND REZULTATELE CERCETĂRIILOR

După cum a fost menționat și în alte lucrări a specialiștilor din domeniu, inclusiv și de către autor, în conformitate cu informația prezentă în unele surse istorice, pe teritoriul actualei Republici Moldova, la începutul secolului XIX, teritoriul ocupat de păduri și altă vegetație forestieră constituia în proporție de circa 30%, sau în jur de 450 mii ha. Cu regret, întreg secolul XIX și cel puțin primele decenii ale secolului XX, suprafața fondului forestier a înregistrat o dinamică negativă, reducându-se constant și constituind în anul 1918 la doar circa 230 mii ha. Astfel, doar de la 1812 până la 1918, suprafața fondului forestier s-a redus cu circa 220 mii ha, ceea ce constituie peste 51%.

Ulterior, după unirea în 1918 a Basarabiei cu România se constată o mică creștere, înregistrând în 1925 circa 234,2 mii ha, iar în urma Războiului mondial 1939-1945 în care acest spațiu a fost implicat activ, suprafața fondului forestier înregistrează aproximativ 222 mii ha. Acest proces a fost practic stopat odată cu naționalizarea pădurilor de către noua putere sovietică după ocuparea provinciei istorice românești Basarabia la Uniunea Sovietică prin crearea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (RSSM).

Tabelul 1.
Caracteristica culturilor silvice create în perioada 1945-1990

Anul de ref	Sup. totală (ha)	Inclusiv			Specii principale utilizate (ha)					
		F.F.S		Pe terenurile degradate ale altor deținători (ha)	ST	SC	NUC	PL	Conifere	Altele
		Total (ha)	Pe terenuri degra- date (ha)							
1945	454	454	-	-	-	-	-	-	-	454
1946	1151	1151	-	-	-	-	-	-	-	1151
1947	1283	1283	-	-	1247	11	11	-	-	14
1948	1531	1531	1171	-	777	113	-	3	-	638
1949	7198	6628	1604	570	-	-	-	-	-	7198
1950	7143	6170	4400	973	4150	2350	50	110	-	483
1951	7006	5458	3000	1548	3800	1900	450	70	-	786
1952	2995	2089	1147	906	1432	559	443	27	-	534
1953	2839	1946	1618	893	-	-	629	-	-	2210
1954	1545	1545	1148	-	1004	62	-	-	5	474
1955	2753	1979	1413	774	1546	-	168	4	-	1035
1956	1950	1307	969	643	1171	-	219	-	29	531
1957	1801	1128	800	673	1091	393	113	28	12	164
1958	1937	1192	746	745	865	803	161	14	2	92
1959	2204	1717	900	487	1117	658	232	113	23	61
1960	3654	3078	1500	576	1453	1381	405	170	1	244
1961	5325	4934	2243	391	1685	1503	1686	245	44	162
1962	7929	5846	3271	2083	2911	2629	1725	253	178	233
1963	6166	4011	2439	2155	1782	2374	1511	135	191	173
1964	6055	3968	2215	2087	1805	2261	1429	322	69	169
1965	5977	3822	2148	2155	1359	2788	1267	99	248	216
1966	5550	3913	2809	1637	940	3089	969	104	188	260
1967	6133	4479	3379	1654	1326	3395	778	64	324	246
1968	6746	4513	3164	2233	1431	4105	542	76	323	269
1969	7653	4231	3002	3422	1436	5239	379	53	294	252
1970	7864	3786	2286	4078	1551	4971	750	93	215	284

1971	7877	3528	2208	4349	1689	5046	555	157	281	149
1972	8106	3004	1698	5102	1770	4386	953	300	326	371
1973	8640	3385	2154	5255	1816	3971	903	528	629	793
1974	9681	3860	2273	5821	1920	3825	1421	618	935	962
1975	10132	4012	2716	6120	1335	4489	1430	441	951	1486
1976	10306	5223	4136	5083	1028	3439	2122	536	1368	1813
1977	10368	6791	5993	3577	1053	4561	1476	364	1737	1177
1978	11100	8012	7170	3088	1298	3574	1548	485	2164	2031
1979	12725	8324	7601	4401	1199	4403	915	549	3129	2530
1980	14736	8204	7475	6532	869	4817	2006	820	3168	3056
1981	6059	3486	2824	2573	311	1925	719	233	1401	1470
1982	5651	2877	2246	2774	347	1463	964	177	998	1702
1983	5634	2715	1995	2919	433	1975	948	211	620	1447
1984	5644	2040	1377	3604	399	2097	1189	158	507	1294
1985	5678	2534	1886	3144	457	2364	769	349	505	1324
1986	4260	1618	1079	2642	414	1627	529	331	320	1039
1987	4864	1845	1349	3019	514	2294	428	346	329	953
1988	7092	2458	1970	4634	738	4389	469	249	401	846
1989	6701	3085	2570	3616	945	4278	254	417	275	532
1990	5362	3014	2426	2348	654	3363	331	190	164	660
TOTAL	273458	162174	110518	111284	55068	108870	33846	9442	22354	43878
Pondere %	100,0	59,3	(40,41)	40,7	20,14	39,81	12,38	3,45	8,17	16,05

Astfel, sporirea suprafețelor de păduri a demarat imediat după anul 1945, când sub scopurile de reîmpădure și extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră au fost alocate zeci de mii de hectare de terenuri degradate, inapte folosințelor agricole. Ca rezultat, începând cu anul 1949, suprafața împădurită a RSSM a început să crească vertiginos, atât pe cale artificială prin crearea de culturi silvice pe terenurile degradate transmise Administrației centrale silvice pentru împăduriri, cât pe terenurile fondului forestier prin aplica în mare măsură a tăierilor rase, urmate de defrișare a terenului, pregătirea integrală a solului și plantarea puieților sau însămânțărilor directe. Ca rezultat, pe perioada 1945 – 1990, au fost plantate mii ha de culturi silvice descrise în tabelul.

Perioada supusă studiului (1945-1990) privind reușita lucrărilor de împădure și reîmpădure după specificul său la nivel de suprafață împădurită și proporția speciilor utilizate în acest proces poate fi divizată în 5 etape, și anume: 1945 -

1948; 2. 1949 – 1951; 3. 1952 – 1959; 4. 1960 – 1980; 5. 1981 – 1990;

Prima etapă se caracterizează prin demararea lucrărilor de împădurire și reîmpădurire cu o creștere constantă anuală, pe suprafețe cuprinse între 454 ha în 1945 ha și 1531 ha în 1948. Lucrările se efectuează doar în fondul forestier, iar în registrul de evidență a speciilor utilizate pentru anii 1945-1946 nu sunt specificate specii în parte, dar sunt toate trecute la categoria alte specii, pentru anul 1947 ca specii de împădurire este utilizat stejarul pe o suprafață de 1247 ha sau 97,2%, nukul pe o suprafață de 11 ha, salcâmul de asemenea pe 11 ha și alte specii pe 14 ha, iar în anul 1948 stejarul este utilizat pe o suprafață de 777 ha sau 50,8%, plopul pe o suprafață de 3 ha, salcâmul pe o suprafață de 113 ha și alte specii pe 638 ha. În ultimii 2 ani sunt plantate primele 124 ha de salcâm, 3 ha de plop și 11 ha de nuc.

Etapa a doua se caracterizează printr-o creștere masivă a suprafeței împădurite chiar din anul 1949 (1531 ha în 1948) când se plantează 7198 ha, urmate de 7143 ha în anul 1950 și 7006 ha în anul 1951. În această perioadă plantările se efectuează atât pe terenurile fondului forestier, cât și pe terenuri degradate inaptele folosințelor agricole ale altor deținători preluate de la unitățile agricole de stat și colective. De remarcat, că terenurile degradate ale altor deținători sunt mult mai mici ca suprafață decât terenurile fondului forestier, doar că plantările în fondului forestier au fost efectuate în proporție de aproximativ 50% pe terenuri degradate din interiorul acestuia. Ca și în anii 1945-1946, pentru anul 1949 nu sunt indicate speciile de bază, astfel speciile utilizate sunt trecute la categoria alte specii. Pentru anii 1950-1951, ca specie principală în procesul de împădurire în continuare este utilizat stejarul și gorunul în proporție de peste 55%, dar începând cu anul 1950 crește simțitor proporția salcâmului (32,8 % în 1950 și 27,1 % în 1951), a nukulului (1 % în 1950 și 6,4 % în 1951) și a plopului.

Etapei a treia îi este specific descreșterea substanțială a suprafeței împădurite anual (de la peste 7,0 mii ha în etapa trecută la o suprafață ce variază între 1545 – 2204 ha), menținerea stejarului și a gorunului în proporție de peste 50% în plantări, precum și sporirea considerabilă a proporției nukulului (de la 6,1 % până la peste 14 %) și a salcâmului (de la 4,0 % până în jur de 20,0 %) în detrimentul stejarului și a gorunului. De asemenea, mari suprafețe împădurite la nivel de specii utilizate sunt calificate în categoria ale specii. Plantările, ca și în etapa trecută au loc preponderent pe terenurile degradate din cadrul fondului forestier de stat și din afara acestuia. Pentru prima dată în procesul de împădurire sunt utilizate specii de conifere ca molidul obișnuit, pinul silvestru și pinul negru.

Etapei a patra este cea mai lungă și se caracterizează printr-o creștere stabilă a suprafeței împădurite, de la 3654 ha în 1960 până la 14736 ha în 1980, anul cu cea mai mare suprafață împădurită în întreaga perioadă de referință. În această perioadă se plantează atât în fondul forestier, cât și pe terenurile degradate ale altor deținători. Astfel, în primii ani, ponderea terenurilor degradate ale altor deținători este nesemnificativă, în jur de 10% din suprafața totală, ulterior aceasta crescând constant, constituind din 1969 până în anul 1976 peste 50% din suprafața totală,

În anii 1977 și 1978 aceasta scade până la 28%, iar în 1979-80 să crească din nou până la 44%. E de menționat faptul, că în această perioadă, în fondul forestier au efectuat lucrări de împădurire pe terenuri degradate din interiorul acestui, astfel suprafața parcursă cu lucrări de împădurire pe terenuri degradate atât fond forestier, cât și a altor deținători, constituie în jur de 80%.

La nivel de specii, această perioadă se caracterizează prin creșterea constantă a suprafeței plantate cu salcâmete, depășind pentru prima dată suprafața stejăretelor în 1963 și menținându-se această depășire în continuare. Tot specific acestei etape este și creșterea substanțială a terenurilor împădurite cu nuc (în unii ani proporția nukului este de peste 30 %, depășind proporția stejarului și chiar a salcâmului), utilizarea mai masivă a coniferelor (în anii 1978-1980, suprafața terenurilor împădurite cu conifere depășea 20 % din total) și sporirea suprafețelor împădurite cu specii de plop (împădurirea luncilor).

Etapa a cincea se caracterizează printr-o reducere substanțială a suprafeței împădurite anual de la 14736 ha în 1980 la 4260 ha în 1986, urmată de o creștere de până la 7092 ha în anul 1988, 6701 ha în anul 1989 și 5362 ha în anul 1990. În fondul forestier ca și în perioada anterioară se plantează preponderent pe terenuri degradate. Astfel, împăduririle se efectuează în proporție de aproximativ 90 % pe terenuri degradate, majoritatea preluate de la ale altor deținători, prin utilizarea în procesul de împădurire a stejarului și a gorunului în proporție doar de 5-14 % și sporirea proporției salcâmului până la 63,8 % în 1989. Nucul de asemenea este utilizat frecvent în procesul de împădurire, constituind în unii ani chiar peste 20 %, dar se constată o reducere a proporției acestuia, constituind spre sfârșitul etapei doar puțin peste 6 %. Coniferele de asemenea sunt utilizate mai frecvent la începutul etapei, constituind în anul 1981 chiar 23,1 %, dar spre sfârșitul etapei, proporția coniferelor se reduce până la 3,1 %. Utilizarea plopului se menține ca și în etapa trecută în proporție de 3 -7 %.

CONCLUZII

1. Conform datelor furnizate de Cadastrul funciar al Republicii Moldova, precum și de Rapoartele Agenției „Moldsilva” în anul 1945 suprafața fondului forestier național a constituit **222000 ha**, iar la 31.12.1990 suprafața fondului forestier național constituia **372400 ha**, inclusiv 325400 ha păduri și 47000 ha alte tipuri de vegetație forestieră. Astfel putem constata, că Fondul Forestier Național al Republicii Moldova pe parcursul perioadei sovietice (1945-1990) a înregistrat o creștere de **150400 ha**, ceea ce reprezintă peste 40% din suprafața totală.

2. Din anul 1945 până în anul 1990, suprafața fondului forestier a crescut cu continuitate, inițial cu peste 450 ha în anul 1945, înregistrând cea mai mare creștere în anul 1980 de aproximativ 15000 ha.

3. În perioada supusă studiului, au fost efectuate plantări a culturilor silvice pe o suprafață de **273458 ha**, inclusiv **162174 ha fond forestier**, dintre care **110518 ha** au fost terenuri degradate și **51656 ha** terenuri silvice, precum și **111284 ha terenuri degradate ale altor deținători**.

4. Suprafața plantărilor efectuate pe terenuri degradate ale fondului forestier și a altor deținători a constituit 221802 ha sau 74,16% din total.

5. Diferența de **123058 ha** dintre suprafața totală a lucrărilor de plantare de **273458 ha** și cea de creștere reală a Fondul Forestier Național de **150000 ha**, se poate explica prin faptul, că lucrările de plantare au fost efectuate în proporție de 74,16% pe terenuri degradate, unde au fost necesare lucrări repetate pentru asigurarea închiderii stării de masiv.

6. Din suprafața totală plantată, **stejăretele** constituie **55068 ha** sau 20,14 %, **salcâmetele** - **108870 ha** sau 39,81 %, **nucetele** – **33846 ha** sau 12,38 %, **plopșurile** – **9442 ha** sau 3,45 %, **coniferele** – **22354 ha** sau 8,17 % și **altele** (frasin, tei, paltin, ș.a.) – **43878 ha** sau 16,05 %.

7. Sa constatat, că în prima etapă, lucrările de împădurire și reîmpădurire demarează pe suprafețe mici, urmată de a doua etapă cu o creștere masivă a suprafeței împădurite chiar din anul 1949 când se plantează 7198 ha, precum și faptul că începând cu anul 1950 crește simțitor proporția salcâmului, iar etapa a treia se caracterizează printr-o descreștere substanțială a suprafeței împădurite anual de la peste 7,0 mii ha în etapa trecută la o suprafață ce variază între 1545 – 2204 ha și utilizarea pentru prima dată în procesul de împădurire a speciilor de conifere. În etapa a patra care este cea mai lungă se caracterizează printr-o creștere stabilă a suprafeței împădurite, de la 3654 ha în 1960 până la 14736 ha în 1980, iar ponderea lucrărilor pe terenuri degradate atât fond forestier, cât și a altor deținători, a constituit în jur de 80%. Tot în această perioadă, suprafața plantată cu salcâmete depășește pentru prima dată suprafața stejărețelor. În etapa a cincea se constată inițial o reducere substanțială a suprafeței împădurite anual, urmată de o creștere de peste 6000 ha anual. În această perioadă, împăduririle se efectuează în proporție de aproximativ 90 % pe terenuri degradate, prin utilizarea în procesul de împădurire a stejarului și a gorunului în proporție doar de 5-14 % și sporirea proporției salcâmului până la 63,8 %.

BIBLIOGRAFIE

1. Boaghie D. Necesitatea efectuării lucrărilor silvotecnice de îngrijire, conducere și reconstrucție ecologică în cadrul pădurilor Republicii Moldova, //Mediul Ambiant, nr. 2, Chișinău, 2005, p. 35-37;
2. Boaghie D. Reconstrucția ecologică a pădurilor, Chișinău, Edit. USM, 2005, 284 p.
3. Boaghie D., Rotaru P., Gumeniuc Ia., Starea resurselor silvice, //Starea mediului în Republica Moldova în anul 2004, MERN-INECO, Chișinău, 2005, p. 75-78.
4. Cravciuc Iu., Les i ohrana prirodî, Chișinău, „Cartea Moldovenească”, 1983
5. Giurgiu V., Protejarea și dezvoltarea durabilă a pădurilor României, Ed. Arta grafică și Societatea Progresul silvic, 1995;
6. Îndrumări tehnice privind regenerarea și împădurirea terenurilor fondului forestier de stat, Centrul de Amenajări și Cercetări Silvice, Chișinău, 1996.

7. Raportul național privind starea fondului forestier al Republicii Moldova, ASS „Moldsilva”, Chișinău, 1997.
8. Raportul ASS „Moldsilva” privind starea sectorului forestier din R.Moldova, Chișinău, 2004;
9. În memoria lui Marin Rădulescu, Revista Pădurilor, volumul 110, 1995.